

6/21

2-30

252

95
15 FEB 2007

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏ. ԳԵՂԵՐԱՆ. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Պրոլետարիւն՝ ի իրար արկունքէ, միաց

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ Գ Ե Ր Ի Ն Ե Ր Ի Ն

ՈՂՋՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻՑ

341.3
2-30

ՀՐԵՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՅԱԵԿԸ ԳՈՐԾԵՐԻ ԿՈՄԻՍՍԵՐԵՏԻ
ԾԱՌԱԿԸ—1919

№ 33

Պրեզիդենտի և քաղաքացիների միացյալ

3413

2-30

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԿԵՐԱԴԱՐԱՆԸ

ԳԵՐԻՆԵՐԻՆ

ՄԱՋՈՑՆ ԽՈՐՀՐԵՆՔԻ ԽՈՐՀԱՆՈՒՄԻ

ՍՏՈՒԳՆԱԾ Է
1919 թ.

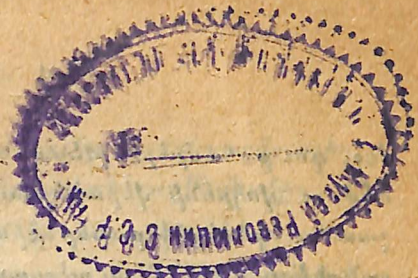
11 0 JUN 2013

34. 431

Յղարան՝ Քննար. Հայկակ. Կոմիտե, Մոսկւա, Արմեանոյի փ., տ. 2
 Типография Центрального Армянского Комиссариата. Москва, Армянский пер., 2

255-93

ՈՂՋՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌԱԻՍԸՍՏԱՆԻՑ

Հայրենիք վերադարձած գերիներին

Չորս տարի սրանից առաջ ամբողջ աշխարհի բուրժուազիան չեքիւրեց արիւնոտ սպանդանոցը: Բռնի ոյժով և խաբէութեամբ միլիոնաւոր աշխատաւորներ իրար դէմ կուի էին հանւած: Խաբէութեամբ և վախ ներշնչելով, ստիպում էին նրանց միմեանց ոչնչացնել և շուտով Եւրոպայի դաշտերը ծածկեցին ընկած դիակների կոյտերով: Ձեր աչքերի առաջ ոչնչանում էին հողաբաւոր մարդիկ, այլըււում էին քաղաքներ ու գիւղեր, ոչնչացւում էին անասուններն ու ցանքսը, այլըււում էին անտառներ՝ խղաղ բնակչութիւնը սարսափահար փախչում էր: Իսկ դուք կենդանի մնացածներդ, վիրաւորւածներդ, հաշմանդամ վարձածներդ շրջապատւելով և չկարողանալով դուրս պրծնել գէպի ձեր եղբայրների կողմը, ընկաք դերի և աշխատում էիք գերիների բանակատակիւմ, որտեղ ձեզ վարձրին աշխատաւոր անասուններ: Ցարական կառավարութիւնը չսովորացրեց օտարների յարգելու և բանւորներին ու զիւղացիներին, իսկ այնտեղ, գերութեան

մէջ, զուք համբերութեամբ տարաք ամեն տեսակի ձեռ ու վարկերի վերաբերմունք: Մարդիկ այստեղ շատ ու գեղեցիկ բաներ էին պատմում ձեր տան-
չանքների մասին: բուրժուազիան, կալաժառանգներն ու կապիտալիստները, այդ խօսքերը շահագործե-
լով՝ մեծ գումարներ էին վաճառելու, և նորանոր միլիոններ աշխատաւորների շարքերից ուզար
էում էին մեռնելու իրանց բուրժուական շահերի համար: Այժմ դուք բոլորդ տեսա՞ք, թէ ի՞նչ բա-
նի համար էր լերիւրած անիծւած պատերազմը: Ո՞վ էր դէմ այդ էութեն, ո՞վ էր որ հէնց առաջին թօկ օրերից ապստամբեց նրա դէմ: Միտն մն՞որ մեծամասնականներս, յեղափոխական պրոլետարիատի և ազգատ գիւղացիութեան կուսակցութիւնը: Մեր շահը նրանում է կայանում՝ որ 1917թ. փետրւարին՝ հոլրերին էլ հասկացնել աւինք բանի էութիւնը, թէ ո՞վքեր են մեզաւոր բոլոր թշաւութիւնների համար և բանւորներն ու գիւղացիները միանալով տապալեցին Ռոմանովների փեմած դահր:

Բայց այդ շարժումը ճանապարհի կէսին կանգ չառաւ: Փողոփուրդն ուզում էր ճիշտ կերպով բմբռնել, թէ ինչու համար է շարունակուում պատերազմը: Ժամանակաւոր Կառավարութիւնը գործում էր Փրանսիական, անգլիական, ամերիկական, եսպանական և իտալական բուրժուազիայի հետ, նա ծածկելով ժողովրդից գաղտնի գաշնա-

գրերը, շարունակում էր գօշել, պատերազմը պիտի շարունակել մինչև վերջնական յաղթանակը:

Ազատութիւնը ձեռք էր բերւած մոթող ժողովրդի ձեռքով, բայց բոլորը էին կարողանում նրանից հաւասար կերպով օգտուել: Ազատութիւն կար, իսկ հող չկար: Ժամանակաւոր Կառավարութեան օրով գիւղացին էլի նոյն դրութեան մէջ էր գտնւում կալաժառանգների վերաբերմամբ՝ ինչպէս որ առաջ:

Բանւորը կատարեալ ազատութիւն էր պահանջում: Նա տեսնում էր, թէ ինչպէ՞ս Փարիկաններն ու վաճառականները գիշափնէր էին պատել, արխանի և արցունքի միջից միլիոններ էին զիզում, իրենց ցանկութեամբ գներ էին նշանակում և ապրանքներն ըստ իրենց հալեցողութեան բաժանում: Եւ նոքա պահանջեցին օրպէսդի, թէ Փարիկաններում և թէ գործարաններում լինի բանւորական վերահսկողութիւն:

Յեղափոխութիւնից յետոյ, զինւորն աւելի բան ազատ գարձաւ:

Բայց բուրժուազիան գններալների միջոցով իրա նպատակին հասաւ, շնորհիւ աշակողմեան օգիւյթաւների, Կերենսիուն, Չերնովին, Յերեակաւուն, Սափիրնովին և ուրիշներին՝ ցարական շուն գններալ Կարնիլովի պահանջները հաւանութիւն

գտան և զօրածակատում մահւան պատիժը վերահաստատուեց:

Իսկ ժողովուրդը արանջում էր:

Բանւորները, զիւղացիներն ու զինւորները աեօան որ իրանց խարում են և որ իշխանութիւնը փաստօրէն բուրժուազիայի ձեռքումն է: Եւ նրանք պահանջեցին որ հեռացւի բուրժուազիան և իշխանութիւնը յանձնւի Խորհուրդներին:

1917թ. Հոկտեմբերի 25-ին բանւորների, զիւղացիների և զինւորների ձեռքով ստեղծւեց մի նոր կառավարութիւն, բանւորա-զիւղացիական հասարակապետութիւնը: Այդ կառավարութեան զլուխն անցան բալշեւիկները-կոմմունիստները

Նոր կառավարութիւնն աշխատում էր կապիտալիստների ձեռքով ստեղծւած պատերազմին վերջ տալ: Նա բոլոր պետութիւններին առաջարկեց անմիջական հաշտութիւն: Օտարերկրացի բուրժուաներն այդ բանը չէին ցանկանում: Այն ժամանակ մենք վերջ տւինք այդ աւազակային միտումներով սկսւած պատերազմին, չնայած որ հանգստամիջոցը ծանր և թանկ գնով ձեռք բերինք: Ու միմիայն շնորհիւ դորան դուք կարողացաք տուն վերադառնալ: Եթէ չլինէր այդ չեղաչրջումը—մինչև օրս էլ դուք պիտի տանջէիք Շտէյդեմիլում, Գելլերբերգում, Մերկսբուրգում և ուրիշ տեղերում: Դուք մինչև օրս էլ պիտի տանեալներով թաղւէիք

ու կենդանի փթէիք: Եւ նոր հանրապետութեան առաջին դեռպանը, բնի. Եօֆֆէն Բերլինսում կարճիք դրօշակ բարձրացրեց զերմանացի ժողովուրդ խեղդողների կենտրոնում, և առաջինը նա ձեզ օգնութեան հասաւ: Շնորհիւ մեր հոգսերի, մեր զերիների հետ սկսեցին վարւել այնպէս՝ ինչպէս որ վարւում են Ֆրանսացի, Անգլիացի և ուրիշ տեղացի զերիների հետ:

Խորհուրդների որոշմամբ, յուլիս ամսին նրանց համար ուղարկւեց 25 միլիոն ռուբլի, և էլի կուղարկւի, եթէ կարիք ղեացւի, որպէսզի կարելի լինի գերիների դրութիւնը միանգամ ընդ միշտ լաւացնել:

Մենք հոգը կալւածատէրերի ձեռքից առանք և յանձնեցինք աշխտատւորներին: Ի՞նչ կուի գնացիք իրրեւ կալւածատէրերի ճորտեր—այժմ վերադարձէք իրրեւ ազատ հողագործեր, ազատ հողի վրա աշխտաւորւ: Եթէ չհերիքի ձեզ ձեր հողը—միացէք աշխատատւորական կոմմունիստներին, հողը միասին մշակեցէք: Ձեզ կօղնի այդ դործում հողագործութեան կոմիսարիատը:

Մենք բանկիրների ձեռքից վերցրինք մասնաւոր բանկերը և վերածեցինք համաժողովրդական դրամատնոցի:

Բոլոր մեծ ձեռնարկութիւնները, Փարիկիներն ու գործարանները, երկաթուղային գծերն ու խո-

շոր չբացին ճանապարհներն ինչպէս և նաւապնա-
ցութիւնն ու հանքերը պաշարեցին վաճառա-
կանների ու բանկիրների կայք լինելուց և դաշնուն
ժողովքդական սեփականութիւն: Ամեն տեղ անց-
կացրին ութժամեայ բանւորական օր, անգործների
համար Աշխատանքի սակարան բաց արին, հաս-
տատում են սոցիալական ապահովութեան հիմ-
նարկութիւններ, որպէսզի ժողովիկ ապահովւած լի-
նեն ծերութեան, անգործութեան և աշխատանքի
անընդունակ լինելու գէպքերում: Արդիւնազորժու-
թեան վրայ, զրին բանւորների կոնսորցիումը գլխի
ժաճկեցին արհեստակցական միութիւններով, բան-
ւորա-գիւղացիական Խորհուրդներով, չքաւորների
կոմիտեաներով և աշխատաւորական կոմիտեանե-
րով:

Զինւորների համար ժամական 250 ր. ոստիկ
նշանակեցին: Եթէ այդ բոլորը համեմատենք այն
պայմանների հետ, որոնք գոյութիւն ունէին կուլիի
առաջ, ապա այն ժամանակաշրջանով դուրս կգայ, որ
օրական մենք ամեն մէկին 25 րուբլի ենք տալիս
և ամեն բան էլ պատրաստի: Բացի այդ, տարե-
կան էլ երեք հազարական րուբլի կենսաթոշակով
ապահովեցին նրանց:

Եւ դու կորոզ ես ամեն մի բարձր պաշտօն,
մինչև իսկ զօրքի հրամանատարութեան պաշտօն
ձեռք բերի՝ եթէ միայն ունես դու ազգամեծան ընդու-

նակութիւն և պատերազմական դործին ծանօթ ես:

Բոլոր ուսումնարանները, մինչև իսկ համալ-
սարանները, դարձրին ձրի. թող սովորի ով ուզում
է և որտեղ կամենայ, ոչ մի կոչումնադիր ու վե-
տական հարկաւոր չէ, միայն թէ լինի ցանկութիւն
և առողջութիւն:

Բոլոր նորութիւններից մենք այստեղ միայն
դիտարկենք ենք թուում:

Ինքներդ կատենէք թէ՛ ինչպէս՝ է փախել
ամբողջ կեանքը:

Բայց մի մոռանաք, որ բոլոր երկրներում մեր
դէմ սպառազինւել են թշնամիները: Նախաժառանգները
չեն ուզում միանգամ ընդմիշտ բաժանւել հողից ու
գիւղացու ձրի աշխատանքից, վաճառականներն ու
Փաբլիկանտներն չեն ուզում բաժանւել իրանց վիթ-
խարի, առասպելական շահերից ու քաղցր կեանքից,
հորևորականութիւնը չի կամենում զրկւել ձրիակե-
րութիւնից և ազատ ու կուշտ փսրով հաց ուտելուց:
Ճարուստների որդիքը, և նրանք ովքեր որ կոշիկ-
ների խթանները զնգզնգ ացնելով էին ման գալիս ու
պարծենում էին փալլուն կոծակներով, չեն կամե-
նում ընդ միշտ հրաժարւել իշխանութիւնից: Դաշ-
նակից պետութիւններն աւելի ևս զալրացած են
մեզ վրայ: Մենք նրանց բոլոր զաշնադրերը բայց
արինք, ցոյց տւինք, թէ ովքեր են նրանք և ինչո՞ւ
համար են պատերազմում մրմիանց դէմ, տասնեակ

միլիարդ պարտքերը, որ նրանցից փախարհնաբար վերցրել էին ցարը, կալաժատէրներն ու կապիտալիստները, մենք վճարելուց հրաժարւեցինք, և չենք էլ ուզում այլևս նրանց զօրք տալ սպանդանոցի համար, չենք ուզում նրանց հետ դաշնակցութեան մէջ լինել և կռիւ ծղել մինչև վերջնական լաղթանակը:

Եւ այս բոլորից լեռնայ նրանք սկսեցին մեր դէմ արշաւանք կատարել: Ապստամբութիւններ են սարքում նրանք, իսկ մենշևիկներն ու էսերները բուրժուազիայի հետ միասին են դարձում և դնում են Խորհուրդ-ներին դէմ:

Հիւսիսից՝ արշաւելով մեր դէմ, նոքա զբաւեցին Սպիտակ ծովի ափերը, Մուրմանի ճանապարհը, Արխանգելսկը, Օնեգը: Արևելքից նոյնն են առնում եռագոնացիներն ամերիկացիների հետ: Ջեթուրովաիները նրանց փողով անցնում են ամբողջ Ռուսաստանով և աշխատաւորների թշնամիներին հետ քաղաքներ են զբաւում, հողը վերադարձնում են կալաժատէրներին, աղքատ ժողովրդին թշուառացնում են, բռնաւորներին քաղցածութիւնով են տանջում, ինչպէս և ամբողջ Ռուսաստանին:

Ահա այդ բոլոր թշնամիներին դէմ մենք կռիւ ենք մղում: Դուք ինքներդ հասկանում էք, որ այս

կռիւ-ը ուրիշ տեսակի կռիւ է: Այստեղ ժողովուրդը զիտէ թէ ինչու համար է տանջւում, և ինչու համար մարտնչում:

Բոլորը չի՝ կարելի պատմել մի փոքրիկ թեքթիկում, ինքներդ լաւ նայէք, բայց չսէք նրանց, ովքեր որ իրենց անբաւականութիւնն են յայտնում Ռուսաստանի Սոցիալիստական Ֆեդերատիւ Խորհուրդային Հանրապետութիւնից ու Ռուսաստանի կոմմունիստական կուսակցութիւնից-բայլէիկներին:

Մանօթացէ՛ք մեր կուսակցութեան հետ, մտէ՛ք մեր շարքերը, ինքներդ կուեցէք, ձեր ոյժերը աւելք նոր Ռուսաստանին:

Սով է աիրում այժմ նրանում—տնտեսական քայքայումը մեծ է, բայց դուք լաւ դիտէք թէ ինչպիսի քաղցածութիւն ու քայքայում է տիրում տմենուրեք: Յեղափոխութեան թշնամիներին ոչնչացրէք, որոնք կփորձեն ձեր խղճին խայթ լինել: Դուք զնացիք առողջ իսկ վերադառնում էք գրեթէ բոլորդ էլ հիւանդ: Դրանում մեղաւոր են նաքա, սոցիալիզմի թշնամիները, աշխատաւորների լիովին ազատագրման կողմնակից չեղողները:

Իսկ աշխատաւորների կատարեալ ազատադրման և ժողովրդի լիովին հաւասարութեան համար կռւում է Ռուսաստանի կոմմունիստական կուսակցութիւ-

նր, որի զրօշակի վրայ, բանասերների ու զինգացի-
 ների—խղափոխութեան զինասերների—տուք արիւ-
 նով զբւած հետեւեալ խօսքերը են վառվում:
 «Պրոլետարներ բոլոր երկրների միացէ՛ք»

3965

<< Ազգային գրադարան

NL0217291

34. 431

Գին է 1 ր. 50 փ.